

Ενότητα 1^η: Κράτος - Κυριαρχία

Λίνα Παπαδοπούλου
Επ. Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

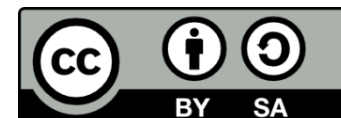

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

- Πολιτεία
- Έννοιες του όρου «Κράτος»
- Νομικοί ορισμοί του «Κράτους»
- Στοιχεία του «Κράτους»
- Η έννοια της «Κυριαρχίας»

Σκοποί ενότητας

- Να κατανοηθούν οι διάφορες έννοιες του όρου «Κράτος» καθώς και οι μεταξύ τους συσχετίσεις
- Να παρουσιαστούν συγκριτικά οι προτεινόμενοι νομικοί ορισμοί του όρου «Κράτους»
- Να παρουσιαστούν και να αναλυθούν τα στοιχεία του «Κράτους»
- Να κατανοηθεί η έννοια της «Κυριαρχίας» και οι διακρίσεις της

Κράτος

- «Κράτος» προέρχεται από το ρήμα «κρατέω-ω ή κρατύνω»
- στοιχείο της εξουσίασης, της ισχύος ή κατίσχυσης
- μια απρόσωπη και αυτοδύναμη μορφή εξουσίας που ασκείται σε καθορισμένη χώρα

Πολιτεία

- τόσο το εξουσιαστικό όσο και το κοινωνικό φαινόμενο στην κάθε φορά συγκεκριμένη σχέση τους (Τσάτσος)
- εξιδανικευμένη μορφή πολιτικής κοινωνίας, η οποία χαρακτηρίζεται από την επιδίωξη του κοινού καλού ανεξάρτητα από τις σχέσεις εξουσίας και καταναγκασμού που η ίδια εμπεριέχει

Έννοιες του όρου 'κράτος'

- Το κράτος-θεσμός συνώνυμο του κράτους-έθνους
- Ο όρος 'κράτος' συνώνυμος της κρατικής εξουσίας
- Το κράτος - υποκείμενο δικαίου ή νομικό πρόσωπο (*δημόσιο*)
- Το κράτος ως κεντρική κρατική εξουσία
- Το κράτος πολιτική κοινωνία
- Το κράτος ως έννομη τάξη

Κράτος-έθνος

1. Νεωτερική μορφή πολιτικής οργάνωσης
2. αναδύθηκε τον 16ο και τον 17ο αιώνα
3. μέσα από τη διάλυση της φεουδαρχικής κοινωνίας και
4. διαδέχθηκε τις αυτοκρατορίες
5. συγκροτήθηκε σε εξουσία
 - i. κυρίαρχη,
 - ii. συγκεντρωτική,
 - iii. κοσμική και
 - iv. θεσπισμένη νομικά
6. εντός συνόρων που οριοθετούν τη «χώρα»
7. επί της οποίας διαβιεί ένας ορισμένος λαός ή έθνος

Κράτος = κρατική εξουσία

- *κρατικός-μηχανισμός ή κυβέρνηση.*
 - σε αντιδιαστολή προς την κοινωνία –ή και τον λαό– ενίοτε και σε αντιπαράθεση προς εκείνη ή και αυτόν
 - περιλαμβάνει την κρατική μηχανή, την απρόσωπη και ακαταγώνιστη εξουσία καταναγκασμού και
 - μηχανισμούς διακυβέρνησης
 - τη νομοθετική (νόμοι)
 - την εκτελεστική (διοικητικές πράξεις)
 - τη δικαστική εξουσία (δικαστικές αποφάσεις)
- ⇒ διάκριση ανάμεσα «κυβερνώντες» και «κυβερνώμενους»

Έννοιες του όρου 'κράτος'

- Το κράτος-θεσμός συνώνυμο του κράτους-έθνους
- Ο όρος 'κράτος' συνώνυμος της κρατικής εξουσίας
- **Το κράτος νομικό πρόσωπο (δημόσιο)**
- Το κράτος ως κεντρική κρατική εξουσία
- Το κράτος πολιτική κοινωνία
- Το κράτος ως έννομη τάξη

Το κράτος νομικό πρόσωπο (δημόσιο)

- *κράτος - υποκείμενο ή κράτος - νομικό πρόσωπο*
- *αυτόνομος φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων*
- *τα όργανά του ενεργούν στο όνομά του και για λογαριασμό του*
- *οι πράξεις και οι παραλείψεις του παράγουν έννομες συνέπειες και το δεσμεύουν απέναντι σε άλλα υποκείμενα δικαίου*
- *στη νομολογία αποκαλείται *δημόσιο**
- *μπορεί να μετέχει σε δίκες που το αφορούν ως *διάδικος**

Το κράτος νομικό πρόσωπο (δημόσιο)

- διαχωρισμός βούλησης του κράτους από τη βούληση των φυσικών προσώπων, που είναι φορείς κρατικών οργάνων
 - ⇒ ισχύει ως κρατική θέληση μόνον η θέληση που εκδηλώνεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους
 - ⇒ η άσκηση της κρατικής εξουσίας αποπροσωποποιείται
 - ⇒ διασφαλίζεται η συνέχεια του κράτους, ακόμη και μετά από αλλαγή των φυσικών προσώπων που το εκπροσωπούν

Έννοιες του όρου 'κράτος'

1. Το κράτος-θεσμός συνώνυμο του κράτους-έθνους
2. Ο όρος 'κράτος' συνώνυμος της κρατικής εξουσίας
3. Το κράτος - υποκείμενο δικαίου ή νομικό πρόσωπο (δημόσιο)
4. Το κράτος ως κεντρική κρατική εξουσία
5. Το κράτος πολιτική κοινωνία
6. Το κράτος ως έννομη τάξη

Το κράτος ως κεντρική κρατική εξουσία

- με την πιο στενή έννοια του όρου
- μόνον η «κεντρική» κρατική εξουσία
- σε αντιδιαστολή προς
 - την τοπική αυτοδιοίκηση
 - πρωτοβάθμια (δήμους) και
 - δευτεροβάθμια (περιφέρειες)
 - άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ), πχ
 - πανεπιστημιακά ιδρύματα (ΑΕΙ)
 - δημόσια ταμεία κοινωνικής ασφάλισης
 - Εκκλησία της Ελλάδος
 - δικηγορικοί και ιατρικοί σύλλογοι κ.ά.

Έννοιες του όρου 'κράτος'

1. Το κράτος-θεσμός συνώνυμο του κράτους-έθνους
2. Ο όρος 'κράτος' συνώνυμος της κρατικής εξουσίας
3. Το κράτος - υποκείμενο δικαίου ή νομικό πρόσωπο (*δημόσιο*)
4. Το κράτος ως κεντρική κρατική εξουσία
5. **Το κράτος ως «πολιτική κοινωνία»**
6. Το κράτος ως έννομη τάξη

Το κράτος ως «πολιτική κοινωνία»

- ιδεατή πολιτική ενότητα
- απαρτίζεται από το σύνολο των πολιτών του
- αντιδιαστέλλεται προς
 - την «ιδιωτική κοινωνία»
 - που αποτελείται από άτομα και ομάδες,
 - π.χ. οικογένεια, επιχειρήσεις
 - και άλλα κοινωνικά υποκείμενα,
 - που συνάπτουν σχέσεις μεταξύ τους και
 - επιδίδονται σε δραστηριότητες κοινωνικού ή οικονομικού χαρακτήρα
 - με κίνητρό τους την **προάσπιση των «ιδιωτικών» τους συμφερόντων, και**
 - την *κοινωνία των πολιτών*
 - στην οποία ανήκουν άτομα και οργανώσεις,
 - που δεν ενεργούν, αν και ιδιώτες, για την προάσπιση των ιδιωτικών τους συμφερόντων
 - **άλλα ως πολίτες και «μέλη ενός κοινωνικού συνόλου», τα οποία πασχίζουν για το γενικό ή δημόσιο συμφέρον**
 - συμμετέχουν στη δημόσια σφαίρα
 - οι οργανώσεις που δρουν σε αυτήν τη σφαίρα αποκαλούνται «**μη κυβερνητικές**».

Έννοιες του όρου 'κράτος'

1. Το κράτος-θεσμός συνώνυμο του κράτους-έθνους
2. Ο όρος 'κράτος' συνώνυμος της κρατικής εξουσίας
3. Το κράτος - υποκείμενο δικαίου ή νομικό πρόσωπο (*δημόσιο*)
4. Το κράτος ως κεντρική κρατική εξουσία
5. Το κράτος πολιτική κοινωνία
- 6. Το κράτος ως έννομη τάξη**

Το κράτος ως έννομη τάξη

- Κράτος = Δίκαιο = έννομη τάξη
 - σύστημα κανόνων,
 - οι οποίοι ισχύουν σε μια χώρα και
 - είναι εξοπλισμένοι με κυρώσεις
- Hans Kelsen (αυστριακός δημοσιολόγος του πρώτου μισού του προηγούμενου αιώνα):
 - το κράτος είναι μια ιδεατή, εξαναγκαστική «τάξη» κανόνων δικαίου,
 - η οποία ορίζει τον τρόπο άσκησης του καταναγκασμού σε μια καθορισμένη κοινωνία,
 - καθώς και τους όρους παραγωγής των κανόνων δικαίου
 - «δέον», και όχι «ον»

ΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ

ΚΡΑΤΟΣ

Νομικός ορισμός του κράτους (Jellinek)

«κράτος είναι το

- με πρωτογενή εξουσιαστική ισχύ εξοπλισμένο
- νομικό πρόσωπο ενός λαού,
- που είναι εγκατεστημένο σε ορισμένη χώρα»

⇒ Προσωποποίηση του κράτους

⇒ Σύνδεσή του με το δίκαιο

⇒ τρία στοιχεία = εξουσία, λαός, επικράτεια

Νομικός ορισμός του κράτους (Jellinek)

κριτική Δημήτρη Τσάτσου:
στον ορισμό του G. Jellinek

Η αναγωγή του λαού, ως συνόλου υπηκόων,
σε **στοιχείο συστατικό** του κράτους

⇒ αγνοείται η «κοινωνία» ως σύνθεση
σχέσεων και κοινωνικών **αντιθέσεων** και

⇒ κατοχυρώνεται ο **διαχωρισμός** κράτους -
κοινωνίας

Ορισμός του Δημήτρη Τσάτσου

«Πολιτεία είναι η εν λειτουργία
συνένωσις δικαίου και κοινωνίας»

- ⇒ σύνδεση κράτους με το δίκαιο και με την κοινωνία
- ⇒ χάνεται το στοιχείο του καταναγκασμού
- ⇒ υπερβαίνει το λειτουργικό διαχωρισμό του κράτους από την κοινωνία

Ορισμός του Αριστόβουλου Μάνεση

«Κράτος είναι οργάνωσις εξουσίας αυτοδυνάμου, διέπουσα την συμβίωσιν του συνόλου των ανθρώπων των διαβιούντων εντός ορισμένης χώρας»

- στοιχείο καταναγκασμού
- δεν απαιτείται ‘νομική προσωπικότητα’

Κοινά αποδεκτός ορισμός του όρου ‘κράτος’

το κράτος αποτελεί σύνθεση τριών στοιχείων,

«λαού»,

«χώρας» και

«εξουσίας»,

τα οποία συναρμολογούνται από το Δίκαιο

σε μια εξουσιαστικά, οργανωμένη πολιτική κοινωνία, που μορφοποιεί μια κοινή διαβίωση σε ορισμένη χώρα ενός συγκεκριμένου λαού.

Στοιχεία του κράτους:

1) Χώρα

2) Λαός

3) εξουσία

1) Χώρα ή επικράτεια

η εδαφική έκταση ή ο χώρος εντός του οποίου ασκείται η κρατική εξουσία επί των προσώπων που είναι εγκατεστημένα ή διαμένουν σε αυτήν, ως πολίτες της ή ως αλλοδαποί

Τα όρια της επικράτειας προκύπτουν από

- διεθνείς συνθήκες και
- μονομερείς πράξεις του κράτους

Η χώρα αποτελείται από:

α) τη χερσαία περιοχή μαζί με τις λίμνες, τους ποταμούς και τις νήσους·

β) το τμήμα της θάλασσας που περιβάλλει τη χερσαία περιοχή και καλείται αιγιαλίτιδα ζώνη ή χωρικά ύδατα, στα οποία περιλαμβάνεται η υφαλοκρηπίδα, και

γ) τα αντίστοιχα προς τη χερσαία και θαλάσσια περιοχή τμήματα του υπεδάφους και του υπερκείμενου εναέριου χώρου.

Σχέση κρατικής εξουσίας προς τη χώρα

- σχέση «εξουσίας» επί όλων των προσώπων που βρίσκονται στην επικράτεια
- όχι σχέση νομικού προσώπου προς πράγμα (εμπράγματη ή ιδιοκτησιακή σχέση)

- **imperium** επί προσώπων
- και όχι **dominium** επί πράγματος

Στοιχεία του κράτους:

1) Χώρα

2) Λαός = υποκειμενικό στοιχείο

3) εξουσία

Στοιχεία του κράτους:

2) Λαός (υπό ευρεία έννοια)

- το σύνολο των ατόμων που έχουν την *ιθαγένεια* του ίδιου κράτους
- = σύνολο των πολιτών ορισμένου κράτους
- ανεξάρτητα από
 - φύλο
 - ηλικία και άλλα φυσικά χαρακτηριστικά
 - εθνική, εθνοτική ή κοινωνική καταγωγή
 - γλώσσα ή θρησκεία κλπ

Στοιχεία του κράτους: Λαός (υπό στενή έννοια)

- **εκλογικό σώμα**
- **αποτελείται από τους ενεργούς πολίτες και πολίτιδες, που έχουν συμπληρώσει τη νόμιμη εκλογική ηλικία και έχουν τα προσόντα του εκλέγειν**
- **το ανώτατο όργανο ενός δημοκρατικού κράτους**

Στοιχεία του κράτους: Λαός (συνέχεια)

Ο λαός ως στοιχείο του κράτους αντιδιαστέλλεται προς:

- *τον λαό με την κοινωνιολογική ή εμπειρική έννοια*
 - *πλήθος ανθρώπων ανοργάνωτων*
 - *ή μάζα πληθυσμού απρόσωπη*
- *τον πληθυσμό*
 - *όλοι οι κάτοικοι μιας χώρας,*
 - *ανεξάρτητα αν είναι πολίτες της ή όχι,*
 - *αρκεί να υπόκεινται στην κρατική εξουσία της*

Λαός και Έθνος

- Το έθνος χρησιμοποιείται είτε
 - με την πολιτική είτε
 - με την πολιτισμική σημασία του όρου
- με την *πολιτική έννοια* συμπίπτει με τον λαό
 - ενότητα ατόμων
 - που διαβιούν από κοινού σε μια ορισμένη επικράτεια,
 - **θεωρούν** ότι ανήκουν ιδεατά στην ίδια εθνική κοινότητα
 - εμφορούνται από την ίδια εθνική συνείδηση
- με την *πολιτισμική έννοια*
 - φαντασιακή κοινότητα ανθρώπων,
 - βασίζει την ενότητά της σε κοινή καταγωγή ή φυλή, γλώσσα, θρησκεία, ιστορία, πολιτισμό κ.ά.
 - συμπεριλαμβάνει νοερά και τις παρελθούσες ή μέλλουσες γενεές

(Λαός = έθνος) ≠ “γένος”

«γένος»

- έννοια προ-πολιτική,
- ανθρωπολογικού χαρακτήρα,
- εμπεριέχει και δεν αποκλείει τις κοινωνικές ανισότητες
- και τις φυλετικές διαφορές,
- δεν συμβιβάζεται με το δημοκρατικό πολίτευμα, το οποίο οικοδομείται πάνω στην πολιτική ισότητα όλων των πολιτών που απαρτίζουν μια πολιτική ενότητα
- παραπέμπει σε μορφές πολιτικής οργάνωσης αυτοκρατορικού και μοναρχικού χαρακτήρα

Στοιχεία του κράτους: Λαός

- ανάγκη της σημερινής πλουραλιστικής πολιτείας
- = η σύλληψη του λαού με την έννοια του Δήμου και
- = η απαγκίστρωσή του από κάθε πολιτισμικό ή πολιτιστικό προσδιορισμό

Λαός = «Δήμος»

«το σύνολο των πολιτών που έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις, και απαρτίζουν μια πολιτική κοινωνία ίσων και ελεύθερων ατόμων, ανεξάρτητα από εθνικές καταβολές, θρησκευτικές ή ιδεολογικές πεποιθήσεις»

Στοιχεία του κράτους:

1) Χώρα

2) Λαός

3) Εξουσία

Στοιχεία του κράτους:

3) εξουσία

Αριστόβουλος Μάνεσης

(κορυφαίος έλληνας συνταγματολόγος του 20^{ου} αιώνα):

«κρατική εξουσία είναι η **υπερτάτη** ικανότης επιβολής ωρισμένης θελήσεως επί άλλων θελήσεων κατά τρόπον **ακαταγώνιστον**, δηλαδή η υπερτάτη ικανότης του άρχειν, η οποία συνίσταται εις το επιτάσσειν και εξαναγκάζειν εις συμμόρφωσιν»

Στοιχεία του κράτους:

3) εξουσία

η κρατική εξουσία ταυτίζεται με την **εσωτερική κυριαρχία**

διακριτικά γνωρίσματα

α) πρωτογενής & αυτοδύναμη,

- δεν παράγεται ούτε εξαρτάται τυπικά από άλλη, ανώτερη από την ίδια, εξουσία
- ικανότητα να επιβάλλεται με δικά της μέσα

β) ακαταγώνιστη

γ) οργανωμένη και διαρκής

Στοιχεία του κράτους:

3) εξουσία - διακριτικά γνωρίσματα

β) ακαταγώνιστη

- υπέρτατη = ικανότητα αποτελεσματικής επιβολής και εξαναγκασμού σε υποταγή και συμμόρφωση κάθε άλλης δύναμης ή θέλησης που βρίσκεται εντός του κράτους
- διαθέτει το μονοπώλιο της νομιμοποιημένης βίας ή του καταναγκασμού

Στοιχεία του κράτους:

3) εξουσία - διακριτικά γνωρίσματα

γ) οργανωμένη και διαρκής

- εξουσία θεσμοποιημένη
- εκδηλώνεται μέσα από απρόσωπους θεσμούς
- μορφοποιείται νομικά
- αποδεσμεύεται από τον φορέα της και εμφανίζεται ως απόφαση ή πράξη ενός απρόσωπου κρατικού οργάνου

Στοιχεία του κράτους

Η πρωτογενής, αυτοδύναμη και
Ακαταγώνιστη κρατική εξουσία
ταυτίζεται με την
εσωτερική κυριαρχία

Κυριαρχία

η υπέρτατη «κοινωνική ισχύς», «η δύναμις του άρχειν και η ικανότης του επιτάσσειν μετά κύρους, ικανή να κάμπτει κάθε άλλη δύναμη ακόμη και με τη χρήση υλικής βίας»

Αλέξανδρος Σβώλος

(1892 – 1956)

Κυριαρχία

η ικανότητα αυτοδύναμης επιβολής της
κρατικής εξουσίας χωρίς να περιορίζεται από
άλλη θέληση

Αριστόβουλος Μάνεσης

(1922 - 2000)

Κυριαρχία

Οι δύο όψεις της κυριαρχίας:

- η εσωτερική
 - στα όρια της επικράτειάς του και που εκδηλώνεται με την ικανότητα προσταγής και αποτελεσματικής επιβολής απέναντι σε όσους διαμένουν σε αυτήν, και
- η εξωτερική
 - ανεξαρτησία του κυρίαρχου κράτους

Κυριαρχία

Ο περιορισμός της κυριαρχίας από
Το ΣΥΝΤΑΓΜΑ

- ⇒ κυριαρχία του Συντάγματος
- ⇒ συνταγματικό κράτος
- ⇒ Κράτος δικαίου

Εθνική κυριαρχία και ευρωπαϊκή ολοκλήρωση

- Η τεχνική της μεταβίβασης αρμοδιοτήτων
- Η κυριαρχία ως «αρμοδιότητα της αρμοδιότητας»
- Από την κυριαρχία στη «συναρχία»
- Αλλά αυτή είναι μια ...άλλη ιστορία!

Βασική βιβλιογραφία

- *Αντ. Μανιτάκη*, Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο, τόμος Ι, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2004, σ. 169-244.
- *Κ. Χρυσόγονου*, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003, σ. 13-23.
- *Ευ. Βενιζέλου*, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, Αναθεωρημένη Έκδοση, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2008, σ. 303-329.
- *Κ. Μαυριά*, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σ. 55-94 & 115-130.
- *Δ. Τσάτσου*, Συνταγματικό Δίκαιο, Τόμος Α΄, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1994, σ. 86-111.

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας

Λίνα Παπαδοπούλου

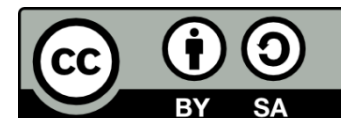

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Δημήτριος Νικηφόρος
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2012-2013

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

